

มคอ. ๓ รายละเอียดของรายวิชา
วิชา พระพุทธศาสนากับนิเวศวิทยา

มคอ. ๓ รายละเอียดของรายวิชา

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา	ห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม พระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์

หมวดที่ ๑ ข้อมูลโดยทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา	๑๐๑ ๔๐๓ พระพุทธศาสนากับนิเวศวิทยา (Buddhism and Ecology)
๒. จำนวนหน่วยกิต	๒ หน่วยกิต
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา	พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน	พระมหาญาณภัทร อติโพธิ์ อาจารย์ประจำวิชา
๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน	ภาคการศึกษาที่ ๑ / ชั้นปีที่ ๓
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี)	ไม่มี
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี)	ไม่มี
๘. สถานที่เรียน	ห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด	๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้นิสิตรู้จักคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีหลักคำสอนในการรักษาระบบนิเวศวิทยา และรู้จักคุณค่าของระบบนิเวศวิทยา ซึ่งมีความสำคัญต่อการเป็นอยู่ของมนุษย์ จะได้ช่วยกันอนุรักษ์ และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

หลังเรียนจบรายวิชานี้แล้ว ผู้เรียนสามารถ

๑. อธิบายความหมายและขอบข่ายของนิเวศวิทยาได้
๒. บอกคำสอนในพระไตรปิฎกที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยาได้

วัตถุประสงค์

๓. จำแนกความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และมนุษย์กับธรรมชาติได้
๔. อธิบายแนวทางการอนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยาได้
๕. สามารถช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

๒. วัตถุประสงค์ในการการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

๑. กำลังดำเนินการทำสื่อการเรียนการสอนโดย e-learning
๒. เปลี่ยนแปลงเนื้อหาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่
๓. จัดให้มีการประเมินรายวิชาทุกภาคการศึกษาเพื่อใช้เป็นฐานการปรับปรุง

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

๑. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความหมายและขอบข่ายของนิเวศวิทยา คำสอนในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับนิเวศวิทยา เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์กับธรรมชาติ แนวทางการอนุรักษ์ และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
บรรยาย ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	ไม่มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม	การศึกษาด้วยตนเอง ๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

- อาจารย์ประจำรายวิชา แจกการให้คำปรึกษาผ่านสื่อโซเชียล และในห้องเรียน
- อาจารย์จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือ รายกลุ่มตามความต้องการ ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เฉพาะรายที่ต้องการ)

หมวดที่ ๔ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา

๑. คุณธรรม จริยธรรม

๑.๑ คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างราบรื่น และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยผู้เรียนต้องพยายามสอดแทรกเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกับการศึกษาพระพุทธศาสนากับนิเวศวิทยา โดยมีคุณธรรมจริยธรรมตามคุณสมบัติหลักสูตร ดังนี้

- (๑) ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต
- (๒) มีวินัย ตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อตนเอง สิ่งแวดล้อมและสังคม
- (๓) มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและลำดับความสำคัญ
- (๔) เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าของธรรมชาติ
- (๕) เคารพกฎหมายระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม

๑.๒ วิธีการสอน

- บรรยายพร้อมยกตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับประเด็นทางนิเวศวิทยา
- อภิปรายกลุ่ม
- กำหนดให้นักศึกษาหาตัวอย่างที่เกี่ยวข้องทางพระพุทธศาสนากับนิเวศวิทยา
- บทบาทสมมติ
- นำเสนอรายงาน

๑.๓ วิธีการประเมินผล

- พฤติกรรมการเข้าเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามขอบเขตที่ให้และตรงเวลา
- มีการอ้างอิงเอกสารที่ได้นำมาทำรายงาน อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามระเบียบข้อบังคับ
- ประเมินผลการวิเคราะห์กรณีศึกษา
- ประเมินผลการนำเสนอรายงานที่มอบหมาย
-

๒. ความรู้

๒.๑ ความรู้ที่ต้องได้รับ

รู้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยา

๒.๒ วิธีการสอน

บรรยายโดยใช้อุปกรณ์มัลติมีเดีย (multimedia) อภิปราย การทำงานกลุ่ม การนำเสนอรายงาน การวิเคราะห์กรณีศึกษา และมอบหมายให้ค้นคว้าหาบทความ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาสรุปและนำเสนอ การศึกษาโดยใช้ปัญหา และโครงงาน Problem base learning และ Student Center เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

๒.๓ วิธีการประเมินผล

- ทดสอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดหลักการและทฤษฎี
- นำเสนอสรุปจากการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- วิเคราะห์กรณีศึกษา
- สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

๓. ทักษะทางปัญญา

๓.๑ ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา

พัฒนาความสามารถในการคิด มีการคิดอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางระบบนิเวศวิทยา

๓.๒ วิธีการสอน

- การมอบหมายให้นักศึกษาทำโครงการพิเศษ และนำเสนอผลการศึกษา
- อภิปรายกลุ่ม
- วิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศในสมัยพุทธกาลกับของไทยในปัจจุบัน
- การสะท้อนแนวคิดจากการประพุดติการรักษาระบบนิเวศ

๓.๓ วิธีการประเมินผล

สอบกลางภาคและปลายภาค

๔. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

๔.๑ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา

- พัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกัน
- พัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานเป็นทีม
- พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ครบถ้วนตามกำหนดเวลา

๔.๒ วิธีการสอน

- จัดกิจกรรมกลุ่มในการวิเคราะห์กรณีศึกษา
- มอบหมายงานรายกลุ่ม และรายบุคคล หรือ อ่านบทความที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา
- การนำเสนอรายงาน
- นำไปทัศนศึกษานอกสถานที่

๔.๓ วิธีการประเมินผล

- ประเมินตนเอง และเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด
- รายงานที่นำเสนอ พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม
- รายงานการศึกษาด้วยตนเอง

๕. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๑ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา

- พัฒนาทักษะในการสื่อสารทั้งการพูด การฟัง การแปล การเขียน โดยการทำรายงาน และนำเสนอในชั้นเรียน
- พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา
- พัฒนาทักษะในการสืบค้น ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
- ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร เช่น การส่งงานทางอีเมล การสร้างห้องแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ
- ทักษะในการนำเสนอรายงานโดยใช้รูปแบบ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๕.๒ วิธีการสอน

- มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จาก website สื่อการสอน e-learning และทำรายงาน โดยเน้นการนำตัวเลข หรือมีสถิติอ้างอิง จากแหล่งที่มาข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
- นำเสนอโดยใช้อุปกรณ์มัลติมีเดีย (multimedia) และเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๕.๓ วิธีการประเมินผล

- การจัดทำรายงาน และนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยี
- การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและวิธีการอภิปราย
- การนำเสนอโดยใช้อุปกรณ์มัลติมีเดีย (multimedia)

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๑	แนะนำการเรียนการสอน	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๒	บทที่ ๑ ความหมายและขอบข่ายของ นิเวศวิทยา	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๓	บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องสิ่งแวดล้อมทาง ปรัชญาและศาสนา	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๔	บทที่ ๓ ปัญหา นิเวศวิทยาในปัจจุบัน	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย ตัวอย่างการศึกษา จากปัญหาโครงการ Problem base learning	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๕	บทที่ ๔ ลักษณะทั่วไปของ พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย ตัวอย่างการศึกษา จากปัญหาโครงการ Problem base learning	พระมหาญาณภัทร อติพโล

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การ สอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๖	บทที่ ๕ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย ตัวอย่างการศึกษา จากปัญหาโครงการ Problem base learning	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๗	บทที่ ๖ การประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวข้องกับป่า และชีวิต พระกับป่าไม้ตามนัยนัย ๔	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย ตัวอย่างการศึกษา จากปัญหาโครงการ Problem base learning	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๘	สอบกลางภาค	๒		
๙	บทที่ ๗ พระพุทธศาสนากับการอนุรักษ์ น้ำ	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย ตัวอย่างการ วิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษา จากปัญหาโครงการ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๑๐	บทที่ ๘ พระพุทธศาสนากับป่าไม้	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย ตัวอย่างการ วิเคราะห์จากปัญหา โครงการ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๑๑	บทที่ ๙ พระพุทธศาสนากับสัตว์	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย ตัวอย่างการ วิเคราะห์จากปัญหา โครงการ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๑๒	บทที่ ๑๐ พุทธจริยธรรมกับการอนุรักษ์ และแก้ไขปัญหาสังแวดล้อม	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย การวิเคราะห์ ประเด็นจากปัญหา โครงการ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๑๓	บทที่ ๑๑ บทบาทของพระสงฆ์ในการ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒	บรรยาย ศึกษากรณีศึกษา อภิปราย การวิเคราะห์ ประเด็นจากปัญหา โครงการ	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๑๔	อภิปรายกลุ่ม	๒	นิสิตนำเสนอรายงาน ตาม หัวข้อเรื่องที่ได้รับ มอบหมาย	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๑๕	สรุปเนื้อหาบรรยายวิชา	๒	บรรยาย	พระมหาญาณภัทร อติพโล
๑๖	สอบปลายภาค	๒		

๒ แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	ผลการเรียนรู้*	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
๑		สอบกลางภาค สอบปลายภาค	๖ ๑๖	๒๐% ๔๐%
๒		วิเคราะห์กรณีศึกษา ค้นคว้า การนำเสนอ รายงาน การทำงานกลุ่มและผลงาน การอ่านและสรุปบทความ การส่งงานตามที่มอบหมาย	ตลอดภาค การศึกษา	๓๐%
๓		การเข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วม อภิปราย เสนอความคิดเห็นในชั้น เรียน	ตลอดภาคการศึกษา	๑๐%

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

<p>๑. เอกสารและตำราหลัก</p> <p>ประเวศ อินทองปาน,รศ., พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๒๕๖๐.</p> <p>วินัย วีระวัฒนานนท์, รศ., สิ่งแวดล้อมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ : ๒๕๕๖.</p> <p>จิราภรณ์ คชเสรี, มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : ๑๕๕๙.</p> <p>วิชัย เทียนน้อย, มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ : ๒๕๓๙.</p> <p>วีรวัฒน์ กนกนุเคราะห์, มนุษย์กับสภาพแวดล้อม มิติแห่งความหลากหลายทางชีวภาพและกฎหมายสิ่งแวดล้อม, สุวีริยาสาส์น, กรุงเทพฯ : ๒๕๔๐.</p> <p>ธนากร สังเขป, การพัฒนาที่ยั่งยืน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : ๒๕๕๕.</p>
<p>๒. เอกสารและข้อมูลสำคัญ</p> <p>http://www.google.co.th/ แล้วคลิกไปที่เว็บต่างๆ เช่น wikipedia เป็นต้น</p>
<p>๓. เอกสารและข้อมูลแนะนำ</p> <p>เว็บไซต์ ที่เกี่ยวกับหัวข้อในประมวลรายวิชา เช่น wikipedia คำอธิบายศัพท์</p>

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา

การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยนักศึกษา ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากนักศึกษาได้ดังนี้

- การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
- การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียน
- แบบประเมินผู้สอน และแบบประเมินรายวิชา
- ข้อเสนอแนะผ่าน Facebook ที่อาจารย์ผู้สอนได้จัดทำเป็นช่องทางการสื่อสารกับนักศึกษา

๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้

- การสังเกตการณ์สอนของผู้ร่วมทีมการสอน
- ผลการสอบ
- การทวนสอบผลประเมินการเรียนรู้

๓. การปรับปรุงการสอน

หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมในการระดมสมอง และหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้

- สัมมนาการจัดการเรียนการสอน
- การวิจัยในและนอกชั้นเรียน
- ศึกษาดูงานนอกสถานที่

๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จาก การสอบถามนักศึกษา หรือการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษา รวมถึงพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้

- การทวนสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษาโดยอาจารย์อื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำหลักสูตร
- มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงาน วิธีการให้คะแนนสอบ และการให้คะแนนพฤติกรรม

๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้

- ปรับปรุงรายวิชาทุก ๓ปี หรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ ๔
- เปลี่ยนหรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้นักศึกษามีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับปัญหาที่มาจากงานวิจัยของอาจารย์หรือแนวคิดใหม่ๆ